

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Haber-Yorum

Taliban, Güney Asya'daki Rekabetin Kurbanı Mı Olacak?

Haber:

Afganistan Dışişleri Bakanı Vekili Amir Han Muttaki'nin Çin'e yaptığı son ziyaret sırasında, Çin ve Pakistan dışişleri bakanlarıyla bir araya geldi. Çin, Afganistan ve Pakistan'ın Pekin ile diplomatik ilişkilerini güçlendirme niyetini açıkladığını duyurdu.

Yorum:

İlk bakışta bu haber Taliban için olumlu bir diplomatik gelişme gibi görünebilir; ancak özünde bu, Çin, Hindistan, ABD ve Pakistan'ın başını çektiği daha geniş çaplı bir jeopolitik oyunun parçasıdır ve stratejik bilinçten yoksun olan Afganistan, bu rekabetin merkezinde bir araç haline gelecektir.

Çin, Afganistan'da belirli hedefleri gerçekleştirmeye çalışıyor: bu hedefler, Çin'in iç güvenliğini tehdit eden Uygur mücahitlerinin Afganistan'daki varlığını kontrol altına almak, Pakistan'daki ekonomik projelerinin Pakistan Talibanı tarafından tehlikeye atılmasını önlemek ve Afganistan'da artan Hindistan'ın nüfuzuna karşı koymaktır. Çin'in bakış açısına göre Taliban ancak Pakistan Taliban Hareketi ve Doğu Türkistan İslam Hareketi gibi grupları kontrol altına alabilir, Hindistan'ın Afganistan'daki nüfuzunu engelleyebilir ve küresel İslam düşüncesinden vazgeçip ulus devlet ilkesine bağlı kalabilirse kabul edilebilir bir ortak olabilir. Bu durumda Çin, Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru'nun bir kolunu Afganistan'a bağlamaya hazırlanıyor. En ufak siyasi ve ekonomik kazanca bile razı olan Taliban, bu şartları kabul etmiş ve bunu uluslararası konumunu güçlendirmek için bir fırsat olarak görüyor gibi görünüyor.

Bu oyunun diğer tarafında ise, Güney Asya'da Amerikan politikasının temel dayanağı haline gelen Hindistan yer almaktadır. Amerika, Hindistan'ı "Güney Asya'nın İsrail'i" haline getirmeye çalışıyor, yani Güney Asya ve Hint-Pasifik bölgesinde Çin'e karşı temel bir rol oynayan bir güç haline getirmeye çalışıyor. Bu nedenle Washington, Hindistan'ın konumunu güçlendiriyor, Afganistan'da daha aktif bir rol oynamaya çalışıyor, Taliban'ı yakından izliyor ve bu sayede Pakistan ve Çin'e muhalif gruplara sızmaya çalışıyor. Hindistan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Anand Prakash'ın Kabil'e yaptığı son ziyaret ve Subrahmanyam Jaishankar ile Amir Khan Muttaqi arasındaki telefon görüşmesi bu bağlamda yorumlanabilir. Bu yüzden Yeni Delhi, önceki ekonomik projelerini yeniden başlatmak ve aynı zamanda Taliban ile anlamlı siyasi ilişkiler kurmak istiyor. Hindistan'ın temel korkusu, Taliban'ın bölgesel bir güce dönüşmesi ve ulusal sınırları aşan siyasi İslam'ın yayılmasıdır. Bu nedenle Washington, Taliban'ı ulusal devlet sistemi ile uyumlu hale getirmek için tavizler vermeye çalışıyor.

Pakistan ise bu durumun tam ortasında olup efendisi tarafından görmezden gelinen bir hizmetkar gibi kırılğan bir konumda bulunuyor. İslamabad, özellikle

Pakistan Taliban'ının varlığı nedeniyle Afganistan'dan gelen güvenlik tehdidinden büyük endişe duyuyor. Aynı zamanda, Hindistan'ın Kabil'deki artan nüfuzu ve Yeni Delhi'nin Taliban ile ilişkilerinin genişlemesi konusunda da endişelidir. Şu anda Modi'nin Hindu hükümeti Washington'un gözdesi konumundadır. Hoşnutsuzluğuna rağmen Pakistan bu Amerikan politikasına boyun eğmekte ancak Taliban'ı, kendi güvenliğini sağlamak ve Afganistan'ı ulus devlete bağlamak için bir araç olarak kullanmaya çalışıyor.

Afganistan'dan çekildikten sonra ABD, şu anda Hindistan'ı güçlendirerek Çin'i kontrol altına almaya çalışıyor. Çin'in, Taliban'a yaklaşmasını ve Afganistan'daki kullanılmayan maden kaynaklarını kontrol etmesini istemiyor. Ayrıca Pakistan'ın Afganistan sınırında meşgul olmasını sağlayarak güvenlik odağını Hindistan'dan uzaklaştırmayı ve böylece Hindistan'ın Çin ile rekabetinde daha rahat nefes almasını amaçlamaktadır. Taliban ile müzakerelerin başlamasından bugüne kadar Amerika, Afganistan hükümetini uluslararası sisteme entegre etmeye, ulusal devlet yapısına bağlı kalmasını sağlamaya ve Taliban'ı küresel İslami potansiyelleri bastırmaya ve kontrol etmeye sevk etmeye çalışıyor.

Bu arada Taliban, pragmatik yaklaşımıyla, İslam şeriatının standartlarını veya bunun sonuçlarını anlamadan, herhangi bir siyasi veya ekonomik ilişkiyi veya tavizi memnuniyetle karşılamaktadır. Bu siyasi kargaşa ve stratejik farkındalık eksikliği Taliban'ı, Çin'in Uygur Müslümanlarına karşı işlediği suçları ve Hindistan'ın Keşmir'deki baskıcı politikalarını görmezden gelmeye itmektedir. Hatta Taliban üyelerinin çoğu, bu ülkelerin fikhî açıdan daru'l harb olarak sınıflandırıldığını bilmiyor, ancak milliyetçi ve ekonomik politikalar nedeniyle stratejik dost ülkeler olarak sunuluyor!

Taliban; Çin, Hindistan ve Batı arasında denge sağlamak için ulusal çıkarlar temelinde, ekonomiye odaklı dengeli bir politika izlemeye çalışıyor; ancak bu pratikte daha çok Batı'ya, özellikle Amerika'ya yöneliktir. Bu politika İslamî bir bakış açısından kaynaklanmıyor, aksine siyasi bilinç eksikliğinden kaynaklanmaktadır. İslam şeriatı temelinde büyük güçlere karşı ideolojik bir tutum sergilemek yerine, kendilerine en fazla taviz veren tarafa yönelmektedir. Sonuç olarak bu durum, İslam beldelerindeki daha derin bir siyasi krizi yansıtmaktadır. Nitekim deneyimler, Taliban ve benzeri gruplar İslam düşmanı güçlerden siyasi tavizler almaya çalıştıkları sürece İslam ülkelerinin durumunun değişmeyeceğini kanıtlamıştır. Doğu ile Batı arasındaki çatışmanın çıkış yolu, Çin veya Amerika'ya güvenmek değil, bilakis siyasi ve ekonomik gerçekliği derinlemesine anlayacak ve ümmeti sömürgeci projelerin askerleri olmaktan kurtararak bağımsız ve güçlü konumlarına geri döndürecek İkinci Raşidi Hilafetin kurulmasıdır. Bu metot olmadan Afganistan ve diğer İslam ülkeleri büyük güçlerin çatışma sahaları olmaya devam edecektir.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Yusuf Arslan - Afganistan